

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen gaan over gezonken schepen en staan in willekeurige volgorde:

- 1 De *Leusden* was een van de laatste schepen die voor de West-Indische Compagnie Afrikaanse slaafgemaakten vervoerde. Het schip verging voor de kust van Suriname.
- 2 De *Prinz Eugen* zonk nadat het schip bij het Bikini-atol (in de Grote Oceaan) was gebruikt voor een van de eerste Amerikaanse atoomproefprogramma's.
- 3 De Russische onderzeeër *K-278* zonk voor de kust van Noorwegen, doordat er brand was uitgebroken. Ondanks de onder Gorbatsjov verbeterde verhoudingen met het Westen, probeerde de Sovjet-Unie het ongeluk geheim te houden.
- 4 De *SS Mont-Blanc* botste op een ander schip, waarbij de lading van explosieven, die bestemd was om Duitse loopgraven in Frankrijk op te blazen, ontplofte.
- 5 Het vlaggenschip van de Spaanse ontdekkingsreiziger Columbus *Santa Maria* leed schipbreuk voor de kust van Hispaniola. Van het wrakhout werd de eerste Europese nederzetting in het Caribisch gebied gebouwd.
- 6 Tijdens een van de eerste reizen van de East India Company zonk de *Ascension* voor de kust van India, nadat het schip op een zandbank was gelopen.

- 2p 1 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 1.

Een bewering:

Palladio's werkwijze past bij de Renaissancetijd.

- 4p 2 Geef twee verschillende argumenten voor deze bewering, waarbij je je antwoord telkens ondersteunt met een verschillend kenmerkend aspect. *Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.*

Enkele gegevens uit het leven van Edward Maria Wingfield (1550-1631):

- 1 De vader van Wingfield liet zijn zoon opvoeden volgens het anglicaanse geloof. Dit geloof was in Engeland ingevoerd, nadat koning Henry VIII had gebroken met de paus.
- 2 Wingfield was commandant van een compagnie in dienst van de Republiek. Hij werd bij Bergen op Zoom door Spaanse troepen gevangengenomen.
- 3 Wingfield vertrok naar de noordoostkust van Amerika, om daar een vestigingskolonie te stichten.

3p **3** Noem bij elk van de gegevens uit het leven van Edward Maria Wingfield een verschillend kenmerkend aspect uit de zestiende eeuw dat hierbij past.

Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

Gebruik bron 2.

Eind 1607 wordt Edward Maria Wingfield (zie vraag 3) door zijn medekolonisten afgezet als president van de kolonie in Chesapeake Bay. Je onderzoekt deze gebeurtenis en besluit de brief van John Smith te gebruiken als bron.

3p **4** Ondersteun je keuze door:

- uit te leggen welke verklaring voor het afzetten van Wingfield je aan de brief kunt ontlenen en
- aan te geven dat je de informatie betrouwbaar vindt door de aard van de bron.

Twee gegevens over Piet Hein, viceadmiraal van de Nederlandse West-Indische Compagnie, die Portugees-Spaanse gebieden aanviel:

- 1 In 1623 veroverde Piet Hein in Brazilië (in Zuid-Amerika) de stad São Salvador da Bahia.
- 2 Hierna vertrok Piet Hein met een deel van de vloot naar Angola (in Afrika) met het doel de havenstad Luanda te veroveren.

Deze aanvallen op Portugees-Spaanse gebieden werden door het bestuur van de Republiek aangemoedigd.

2p **5** Verklaar deze aanmoediging door aan te geven:

- welke handel in Nederlandse handen moest komen en
- dat deze aanvallen op juist Portugees-Spaanse gebieden de stichting van een Nederlandse staat moesten ondersteunen.

De Nederlandse arts Jacobus de Bondt (1592-1631) was als geneesheer in dienst van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC). Hij schreef zijn observaties van tropische ziekten en hield aantekeningen bij van zijn pogingen om zieken onder VOC-personeel in India te genezen.

- 2p **6** Verklaar dat de regenten in het bestuur van de VOC het onderzoek van De Bondt noodzakelijk vonden voor hun onderneming, waarbij je je antwoord met een kenmerkend aspect uit de zeventiende eeuw ondersteunt.

In 1717 vaardigde de Mogolvorst Farrukhsiyar een wet uit. Met deze wet gaf hij de East India Company onder andere toestemming om meer dan dertig dorpen te kopen, een fort in de buurt van het dorp Kalikata te verstevigen en er soldaten te legeren.

Historici beschouwen de wet uit 1717 als een keerpunt in de geschiedenis van India.

- 3p **7** Ondersteun deze visie door:
- uit te leggen welke verandering in de positie van de East India Company in India door deze wet mogelijk werd en
 - een afspraak uit het verdrag van Allahabad te noemen, waarmee de positie van de East India Company verder werd versterkt.

Gebruik bron 3.

Daendels roept op tot een democratische revolutie.

- 2p **8** Toon dit aan, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.